

**Микола Палінчак,
Наталія Кушнір,
Дарія Котлярова**

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КНР

На сучасному етапі відбувається динамічне економічне зростання та укріплення позицій Китаю у світі. Розширення зв'язків України з Китаєм в політичній, економічній, культурній та інших сферах є одним із важливих напрямів зовнішньої політики та викликає необхідність поглиблення дослідження економіки КНР її основних показників та функціонування. Дослідженню економіки Китаю, основних економічних показників та проблем її подальшого розвитку присвячено праці В. Новицького, Ю. Пахомова, В. Седнева, С. Нікішенка, Гончарука А, Чумака, Лі Феня, Лін Чжіхуа, Ю. Куна, Менг Хіна та інших. Метою дослідження є аналіз основних економічних показників КНР, динаміки їхніх змін, чинників які мали вплив на економіку країни, а також проблем з якими стикаються економічні процеси у країні.

Китайська Народна Республіка має високодохідну ринкову економіку, яка включає економічне планування через промислову політику та стратегічні п'ятирічні плани. Економіка складається з державних підприємств (ДП) і підприємств змішаної форми власності, а також великого внутрішнього приватного сектору та є відкритою для іноземного бізнесу в системі, офіційно описаній як соціалістична ринкова економіка. Китай має другу за величиною економіку світу за номінальним ВВП із загальним обсягом близько 17,7 трильйонів доларів США (114,4 трильйонів юанів) у 2021 році, і є найбільшою економікою світу з 2016 року за паритетом купівельної

спроможності (ПКС). За прогнозами стверджується, що Китай стане найбільшою економікою світу за номінальним ВВП до 2028 року [12].

Китай є найбільшим у світі виробником і експортером товарів. Також це найшвидше зростаючий споживчий ринок у світі та другий за величиною імпортер товарів. Китай також є найбільшим у світі споживачем багатьох товарів, на нього припадає близько половини світового споживання металів. Китай є нетто-імпортером послуг. Це найбільша торгова держава у світі яка відіграє визначну роль у міжнародній торгівлі [1].

Згідно з офіційними даними Світового банку, у 2021 році валовий внутрішній продукт (ВВП) Китаю становив 17734,06 млрд. дол. США. Величина ВВП Китаю становить 0,85 відсотка від світової економіки.

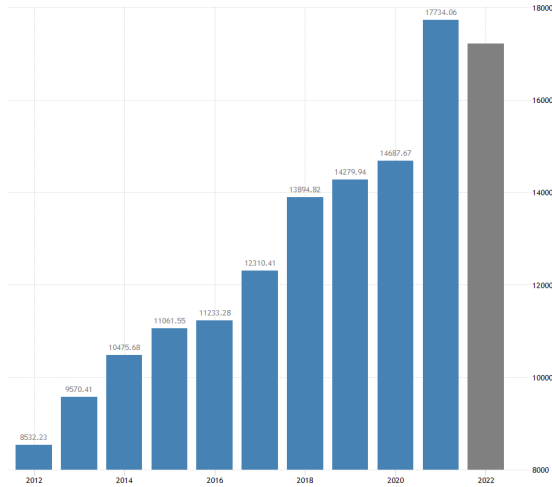

Рис. 1. ВВП Китаю у період з 2012 по 2022 рр., млрд. дол. США [8]

Згідно з даними рис. 1 ВВП Китаю перебуває у постійному зростанні так у 2022 році цей показник складав 8532,23 млрд. дол. США, далі поступово зростав зі значним стрибком у 2018 р. та досяг свого найбільшого значення на даний момент у 2021 р. – 17734.06 млрд. дол. США. незважаючи на кризові явища у світі та період пандемії COVID-19.

Проте слід зазначити, що економічне зростання Китаю різко сповільнилося в другому кварталі. За даними Державного статистичного управління, ВВП Китаю зріс лише на 0,4% у порівнянні з 4,8% у попередньому кварталі. Це найгірша динаміка з першого кварталу 2020 року, коли було зафіксовано падіння на 6,8%.

У другому кварталі тиск на економіку Китаю значно посилюється на тлі складної міжнародної обстановки, повномасштабної війни України та РФ, а також спалахів пандемії COVID-19 усередині країни. У квітні відбулося різке падіння основних економічних показників. Проте завдяки низці заходів у травні економіка стабілізувалася та почала відновлюватися в червні.

Влада КНР планує досягти зростання ВВП у 2022 році на 5,5%, у 2021 році зростання склало 8,1%.

Слабкі дані посилюють побоювання щодо глобальної рецесії, оскільки країни підвищують процентні ставки, щоб приборкати стрімку інфляцію. Це створює ще більше труднощів для споживачів і компаній у всьому світі, оскільки вони борються з проблемами, пов'язаними з війною в Україні та перебоями в ланцюжках постачань [3].

Мінімальна заробітна плата в Китаї так само як і ВВП постійно зростає. У 2012 році вона складала 1450 юанів, у 2019 та 2020 рр. даний показник склав 2480 юанів. Та у 2021 та 2022 рр. склала 2590 юанів/місяць (362,27 дол. США). Динаміка зростання заробітної плати наведена на рис. 2.

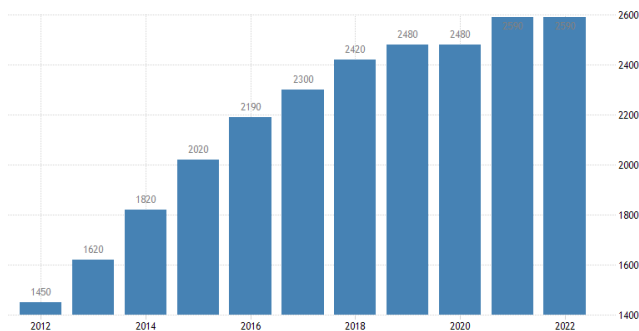

Рис. 2. Динаміка зростання мінімальної заробітної плати в Китаї у 2012-2022 рр., юань/місяць [10]

Валовий внутрішній продукт на душу населення в Китаї у 2021 р. становив 11188,30 дол. США. ВВП на душу населення в Китаї еквівалентний 89 відсоткам середнього світового показника.

Аналізуючи дані рис 3. можна стверджувати, що як і загальне ВВП і мінімальна заробітна плата, так і показник ВВП на душу населення в КНР в період з 2012 року постійно зростає і досяг найбільшого значення у 2021 р.

Рис. 3. ВВП на душу населення у 2012-2021 рр., дол. США [7]

Щодо інфляції, то річна інфляція в Китаї несподівано впала до 2,5% у серпні 2022 року з липневого 2-річного максимуму в 2,7%, і становила менше ніж ринкові прогнози в 2,8%. Ціни як на продовольчі, так і на непродовольчі товари знизилися навіть на тлі суворих COVID-обмежень і несприятливої погоди. Вартість продуктів харчування зросла на 6,1%, уповільнившись порівняно із зростанням на 6,3% у липні, що було найшвидшим темпом збільшення за останні 22 місяці. Крім того, вартість непродовольчих товарів зросла на 1,7% у серпні 2022 р., зменшившись з 1,9% у липні, через уповільнення інфляції у галузі транспорту та зв'язку (4,9% проти 6,1%), житла (0,6% проти 0,7%), побутових товарів та послуг (1,3% проти 1,4%). Показники інфляції у сфері охорони здоров'я залишилися стабільними і склали (0,7%), але у галузях освіти та культура дещо прискорилася (1,6% 08.2022 р. проти 1,5% 07.2022 р.) (рис. 4).

Китай встановив цільовий показник індексу споживчих цін на рівні приблизно 3% на 2022 рік, як і в 2021 році. У місячному вимірі споживчі ціни в серпні несподівано впали на 0,1%.

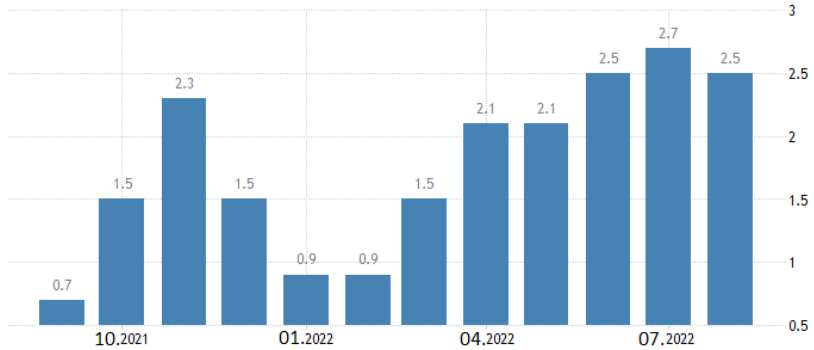

Рис. 4. Показник інфляція у період з 09.2021 р. по 08.2022р., % [9]

Валютні резерви Китаю в серпні 2022 року скоротилися на 49,2 млрд. дол. США до 3,055 трлн. дол. США, що є найнижчим показником з жовтня 2018 року, порівняно з ринковими прогнозами в 3,079 трлн доларів. Серпень - другий місяць поспіль у якому спостерігалось падіння кількості золотовалютних резервів в основному через загальне зміцнення долара через очікування, що Федеральна резервна система продовжить жорстку політику задля уникнення глобальної рецесії.

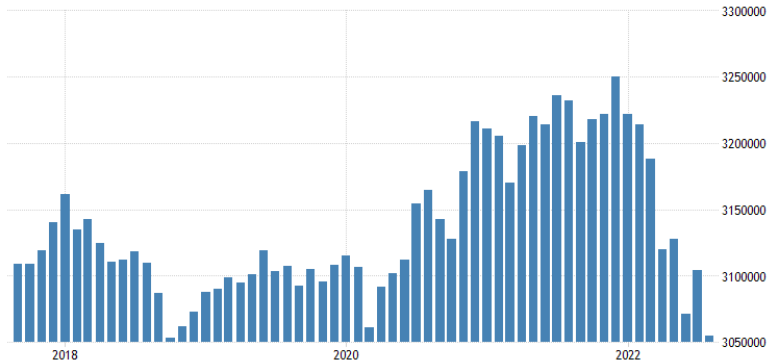

Рис.

5. Динаміка золотовалютних резервів КНР у 2018-2022 рр, млрд. дол. США [6]

Юань впав на 2,24% по відношенню до долара в серпні, тоді як долар виріс на 2,7% по відношенню до кошика інших основних валют. Водночас золоті резерви впали до 107,49 млрд. дол. США на кінець серпня зі 109,84 млрд. дол. США на кінець липня (рис. 5).

Профіцит торговельного балансу Китаю несподівано впав до тримісячного мінімуму в 79,39 млрд. дол. США в серпні 2022 року з 59,13 мільярда доларів США в тому ж місяці роком раніше, і значно нижче ринкових прогнозів у 92,7 мільярда доларів США через більш м'яке зростання експорту на тлі перебоїв у заводському виробництві після нових обмежень спричинених COVID-19 та історичної спеки, тоді як зовнішній попит зменшився через різке зростання інфляції в багатьох країнах. Поставки зросли на 7,1% порівняно з минулим роком, що є найнижчим зростанням поставок і першим однозначним зростанням з квітня, проте нижче ринкових прогнозів у розмірі 12,8%. В той час як імпорт зріс на 0,3%, що є найповільнішим зростанням вхідних поставок з часів стагнації в квітні, і є також меншим за прогнозоване зростання на 1,1% (рис. 6).

За період з січня по серпень 2022 р. позитивне сальдо торгівлі становило 560,52 млрд. дол. США, при цьому експорт зріс на 13,5%, а імпорт – на 4,6% порівняно з роком раніше.

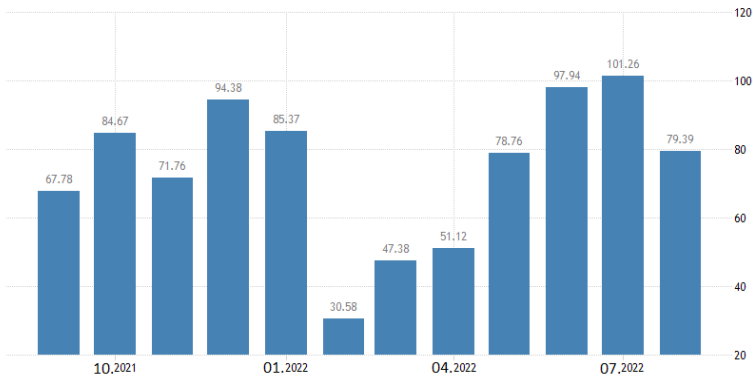

Рис. 6. Сальдо торговельного балансу КНР 09.2021 р. – 08.2022 р., млрд. дол. США [5]

Стосовно основних проблем з якими стикається економіка Китаю можна виділити наступні:

1. Війна з боргами. Падіння в боргову яму для Китаю почалося разом зі світовою фінансовою кризою 2007-2008 років. Тоді всі країни намагалися стимулювати власні економіки, аби зменшити наслідки так званої великої рецесії. На відміну від країн Заходу, які бачили вихід з кризи в централізованій підтримці економік державами шляхом збільшення дефіцитів бюджетів, Піднебесна зробила ставку на зростання банківського кредитування. Як наслідок, за шість років корпоративний борг відносно ВВП зріс майже вдвічі до 125%. Утім, розв'язана у 2018 році торгова війна зі Сполученими Штатами, а згодом пандемія COVID-19 звели нанівець усі старання влади і змусили офіційний Пекін повернутися до практики вирішення проблем шляхом збільшення боргу [11].

2. Проблеми забудовників. Житлова нерухомість була найпопулярнішим напрямком інвестування. Однак темпи урбанізації почали падати, і з 2017 року продажі квартир не зростають. У 2021 році через дії компартії крихка ситуація на ринку перетворилася на критичну. У рамках боротьби із закредитованістю забудовникам обмежили можливості отримання нових позик, а для населення – оформлення іпотeki [2].

3. Дорога електроенергія. На китайську економіку припадає до 50% світового видобутку вугілля. Цей брудний, але дешевий енергоносіє є головним джерелом електроенергії для тисяч підприємств. У 2022 році влада обмежила фінансування шахт. Коли на ТЕС закінчилися запаси, у країні почалися віялові відключення, зупинки підприємств та ледь не сталися проблеми з водопостачанням. Щоб врятувати ситуацію, влада відкрила фінансування галузі та збільшила імпорт вугілля [4].

4. Демографія. У 2021 році влада дозволила мати трьох дітей. Такий крок обумовлений переписом населення, згідно з яким народжуваність знизилася до найменшого з 1961 року показника. За останні вісім років цей показник упав майже вдвічі. Приріст населення у 2012 році становив 0,74%, у 2020 році – 0,15%. Проблемою є і структура зайнятості. У країні – високий рівень внутрішньої міграції, 200 млн людей з непостійною зайнятістю та 600 млн перебувають на межі бідності. Саме ці громадяни першими відчують наслідки майбутньої економічної кризи, що може призвести до політичної дестабілізації.

Китаю одна з двох найбільших економік світу. Згідно з аналізом показників всі перебувають у постійному зростанні. Лише у 2020–2022 роках спостерігалось зменшення динаміки зростання економіки, що спричинено пандемією COVID-19 та рядом інших факторів серед яких політика самої держави у деяких галузях, а також погіршення відносин з США за часів президентства Дональда Трампа та під час недавнього загострення Тайванського питання.

Піднебесна потерпає від проблем і шукає шляхи виходу. Один з них – переорієнтувати стратегічно важливі сектори економіки на внутрішній ринок, зменшити в них частку іноземного капіталу та зробити себе самодостатніми. Таким чином Китай хоче стати менш уразливим до тиску США та зробити період турбулентності своєї економіки більш контрольованим. Однак економічні проблеми та конфронтація зі США стимулюють комуністичну партію вдаватися до більш жорстких заходів та ще більше закритися.

1. Економіка Китайської Народної Республіки. Вікіпедія – Вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Економіка_Китайської_Народної_Республіки (дата звернення 10.09.2022).
2. Китай очима Азії. Колективна монографія / Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України; Українська асоціація китаєзнавців. Київ, 2017. 316 с. (дата звернення 5.09.2022).
3. Макроекономічні показники URL: http://nauka.kushnir.mk.ua/makroekonomika/gdp/gdp_ukraine.html. (дата звернення 12.09.2022).

4. Юсип О. Л. Особливості організації змішаного типу економічної системи Китаю / О. Л. Юсип // Актуальні проблеми державного управління. 2016. – № 2(50). – С. 1-8. (дата звернення 12.09.2022).
5. China Balance of Trade. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 15.09.2022).
6. China Foreign Exchange Reserves. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 15.09.2022).
7. China GDP per capita. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 13.09.2022).
8. China GDP. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 13.09.2022).
9. China Inflation Rate. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 16.09.2022).
10. China Minimum Monthly Wages. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 11.09.2022).
11. China vs. USA URL: <http://www.tagesanzeiger.ch/ausland/asien-undozeanien/China-vs-USA/story/23079758>. (дата звернення 10.09.2022).
12. Williamson, Peter J.; Hoenderop, Simon; Hoenderop, Jochem (3 April 2018). "An alternative benchmark for the validity of China's GDP growth statistics". *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. 16 (2): 171–191. (дата звернення 15.09.2022).